

Urządzenie do pomiarów metodą odniesieniową zarysów okrągłości powierzchni wewnętrznych tulei cylindrowych

Przedmiotem wynalazku jest urządzenie do pomiaru zarysów okrągłości powierzchni wewnętrznych tulei cylindrowych.

Znane są przyrządy do pomiaru zarysu okrągłości powierzchni wewnętrznych, których działanie jest oparte o metodę odniesieniową. Ich wspólną cechą jest układ konstrukcyjny składający się z podpór samonastawnych lub wewnętrznej pryzmy, której ramiona utworzone są przez rolki stykające się w trakcie pomiaru z powierzchnią mierzonego przedmiotu. W trakcie pomiaru przedmiot wykonuje ruch obrotowy, rolki dociśnięte są do powierzchni przedmiotu, a odchylenia promieniowe wewnętrznej powierzchni przedmiotu mierzone są za pomocą czujnika. Zmierzona odchyłka nie stanowi wartości rzeczywistej, dlatego otrzymany w trakcie zbiór wyników jest przeliczany na wartości rzeczywiste za pomocą specjalnego oprogramowania. Znany z polskiego opisu patentowego nr 142205 przyrząd do pomiaru odchyłek okrągłości wykorzystuje odniesieniową metodę pomiaru jednak jego zastosowanie ograniczone jest do pomiaru powierzchni zewnętrznych. W polskim opisie patentowym nr 200979 przedstawiono konstrukcję i zasadę działania przyrządu realizującego pomiar zarysów okrągłości metodami odniesieniową bądź bezodniesieniową powierzchni cylindrycznych wewnętrznych i zewnętrznych. Z opisu patentowego nie wynika jednak jego zastosowanie w pomiarach wewnętrznych powierzchni cylindrycznych.

Urządzenie prezentowane w polskim opisie patentowym nr 212562 jest przeznaczone do pomiaru odchyłki okrągłości części typu tuleja. Możliwości pomiarowe ogranicza jednak konieczność współpracy ze specjalną głowicą pomiarową typu pneumatycznego. Konieczność zapewnienia obroto-

wego i prostoliniowego ruchu głowicy wpływa negatywnie na trwałość przewodów pneumatycznych i elektrycznych doprowadzonych do głowicy.

Istotą wynalazku jest urządzenie do pomiaru zarysów okrągłości powierzchni wewnętrznych tulei cylindrowych składające się ze stołu obrotowego, na którym usytuowana jest tuleja, zaś w niej przemieszcza się głowica pomiarowa, charakteryzująca się tym, że głowica pomiarowa, w dolnej części połączona jest z trzpieniem, zamocowanym wzdłużnie w podporach posadowionych na wózku przesuwym w kierunku pionowym po liniowej prowadnicy, który jest napędzany silnikiem, a położenie mierzone za pośrednictwem przetwornika kąta zabudowanego w silniku, ponadto stół obrotowy jest napędzany poprzez przekładnię cierną silnikiem z zabudowanym wewnątrz przetwornikiem kąta mierzącym położenie katowe stołu.

Korzystnym jest, gdy na stole usytuowana jest brama ramowa z prowadnicami, belką, płytką dociskową, przy czym belka za pośrednictwem łącznika jest połączona z siłownikiem.

Także korzystnym jest, gdy na stole usytuowana są dwa słupy oporowe oraz magnes stały.

Dzięki zastosowaniu rozwiązania według wynalazku uzyskano następujące efekty techniczno-użytkowe:

- możliwość pomiaru zarysu okrągłości bez konieczności centrowania tulei,
- pomiar w dowolnej ilości przekrojów wysokościowych,
- prostą konstrukcją mechaniczną,
- możliwość zastosowania różnych głowic pomiarowych, stykowych bezstykowych,
- dużą wydajność pomiaru.

Urządzenie według wynalazku w przykładowym wykonaniu, zostało zilustrowane na rysunku, na którym fig.1 przedstawia widok, a fig 2 przekrój przez oś tulei.

Urządzenie do pomiaru zarysu okrągłości powierzchni wewnętrznych tulei cylindrowych składa się ze stołu obrotowego 2 napędzanego przez przekładnię cierną 3 silnikiem krokowym 4. Stół obrotowy 2 wraz z przekładnią 3 i silnikiem krokowym 4 zamocowany jest do płyty 24 posadowionej na ramie nośnej 6 urządzenia. Kąt obrotu stołu 2 jest mierzony za pomocą przetwornika kąta stanowiącego całość konstrukcyjną z silnikiem krokowym 4. Na płycie 24 osa-

skami. Pomiędzy słupami oporowymi 7 umiejscowiony jest magnes 8. Głowica pomiarowa 18 umocowana jest trwale w górnej części trzpienia 17, a jego dolna część za pośrednictwem podpór 15 zamocowana jest do wózka 16. Napęd przesuwu wózka 16 po prowadnicy 19 umożliwia silnik krokowy 20 z zabudowanym wewnątrz przetwornikiem kąta. Docisk mierzonej tulei 1 do powierzchni stołu zapewnia zamocowana do ruchomej belki 9 płytka dociskowa 10. Belka 9 ma możliwość przemieszczania się w kierunku pionowym dzięki liniowym prowadnicom 11 zamocowanym do ramy bramowej 13. Ruch belki 9 wymuszany jest siłownikiem 14 połączonym z belką 9 za pośrednictwem łącznika 12. Całość układu mechanicznego, skrzynia sterowania elektrycznego 22 oraz komputer 23, zabudowane są w konstrukcji ramowej 21. W trakcie obrotu z głowicy pomiarowej 18 zostają przekazywane do komputera 23 dane o bieżącej wartości zarysu wewnętrznej powierzchni tulei. Otrzymane dane pomiarowe są przetwarzane w komputerze 23 wg określonego algorytmu.

Tuleję 1, będącą przedmiotem pomiaru, umieszcza się na obrotowym stole 2 i ustala się jej położenie promieniowe przez dosunięcie do łożysk tocznych zamocowanych w słupach oporowych 7. Stały docisk do łożysk zapewnia pole magnetyczne wytwarzane przez magnes 8. Docisk tulei 1 do stołu 2 realizuje siłownik 14 przemieszczający za pośrednictwem łącznika 12 ruchomą belkę 9 z płytką dociskową 10. Po zainicjowaniu funkcji pomiaru zostaje uruchomiony silnik 20 poosiowego przemieszczenia głowicy pomiarowej 18 i za pośrednictwem nie ukazanej na rysunku przekładni pasowej napęd zostaje przekazany na wózek 16. Na wózku w podporach 15 osadzony jest trzpień na którego przeciwnym końcu zamocowana jest głowica pomiarowa 18. Głowica pomiarowa 18 zajmuje w tulei 1 położenie w określonej odległości od jej dolnej krawędzi mierzone za pośrednictwem przetwornika kąta znajdującego się w silniku krokowym 20. Jednocześnie zostaje uruchomiony obrót stołu 2 i przekazywanie do komputera 23 bieżących danych pomiarowych z głowicy pomiarowej 18 mierzącej zarys okrągłości oraz danych o położeniu kątowym stołu 2 z przetwornika kąta połączonego z silnikiem krokowym 4. Po obrocie stołu 2 o 360° głowica pomiarowa 18 przemieszcza się na kolejną zadaną pozycję w kierunku osiowym.

Po wykonaniu pomiarów na zadanej liczbie przekrojów wzdłuż osi tulei 1 głowica pomiarowa 18 zajmuje położenie wyjściowe.

Barbara Urbanska-Luczak
rzecznik patentowy